

Уставни суд Босне и Херцеговине у пленарном сазиву, у предмету број **АП-2215/21**, рјешавајући апелацију **Бориса Бошњака**, на основу члана VI/3б) Устава Босне и Херцеговине, члана 57 став (2) тачка б) и члана 59 ст. (1) и (3) Правила Уставног суда Босне и Херцеговине – пречишћени текст („Службени гласник Босне и Херцеговине“ бр. 94/14, 47/23 и 41/24), у саставу:

Мирсад Ћеман, председник

Валерија Галић, потпредсједница

Angelika Nußberger, потпредсједница

Helen Keller, судија

Ledi Bianku, судија

Марин Вукоја, судија

Лариса Велић, судија

на сједници одржаној 25. септембра 2025. године донио је

ОДЛУКУ О ДОПУСТИВОСТИ И МЕРИТУМУ

Одбија се као неоснована апелација **Бориса Бошњака** поднесена против Пресуде Суда Босне и Херцеговине број С1 1 К 019908 20 Крж 5 од 19. фебруара 2021. године.

ОБРАЗЛОЖЕЊЕ

I. Увод

1. Борис Бошњак (у даљњем тексту: апелант) из Билеће, којег заступају Нина Кисић и Горан Драговић, адвокати из Сарајева, поднио је 23. јуна 2021. године апелацију Уставном суду Босне и Херцеговине (у даљњем тексту: Уставни суд) против пресуда Суда Босне и Херцеговине бр. С1 1 К 019908 20 Крж 5 од 19. фебруара 2021. године и С1 1 К 019908 16 Кри од 30. септембра 2020. године.

II. Поступак пред Уставним судом

2. На основу члана 23 Правила Уставног суда, од Суда БиХ и Тужилаштва Босне и Херцеговине (у даљњем тексту: Тужилаштво) затражено је да доставе одговоре на апелацију. Позвани су доставили одговоре, који су 22. новембра 2022. године послати апеланту ради евентуалног изјашњења. Апелант се није изјаснио.

III. Чињенично стање

3. Чињенице предмета које произлазе из апелантових навода и докумената предочених Уставном суду могу да се сумирају на следећи начин.

4. Суд БиХ је Пресудом број С1 1 К 019908 16 Кри од 30. септембра 2020. године (у даљњем тексту: првостепена пресуда) прогласио апеланта кривим да је починио кривично дјело ратног злочина против цивилног становништва из члана 142 став 1 Кривичног закона СФРЈ (у даљњем тексту: КЗСФРЈ), у вези са чланом 22 истог закона. Апелант је осуђен јер је као припадник Војске Републике Српске, обављајући *de facto* дужност командира страже у заточеничком логору у касарни бивше Југословенске народне армије у Билећи, сам или заједно с другим именованим и неименованим лицима, нечовјечно поступао према заточеним лицима, кршећи правила међународног хуманитарног права. Апелант је за радње описане у тач. 1–24 изреке пресуде, изузев тач. 13, 16 и 22, осуђен на казну затвора у трајању од десет година.

5. Суд БиХ је утврдио правну квалификацију дјела као ратни злочин против цивилног становништва, а не злочин против човјечности, како је оптужницом било прецизирано. С обзиром на то да се дјело десило почетком маја 1992. године, примијењен је КЗСФРЈ. Суд је размотрио законска обиљежја кривичног дјела ратног злочина против цивилног становништва и утврдио да су у апелантовим радњама остварени сви елементи тог кривичног дјела. Апеланту је на терет било стављено да је наведено кривично дјело починио као директни извршилац и саизвршилац у вријеме оружаног сукоба у БиХ између ЈНА, касније Војске Републике Српске, с једне, и Хрватског вијећа одбране и Територијалне одбране, касније Армије БиХ, с друге стране. Суд је закључио да је апелант радњама за које је проглашен кривим повриједио основне гаранције цивилима као заштићеној категорији према Женевској конвенцији о заштити цивилних лица. Суд је утврдио да је у оквиру касарне у Билећи формиран војни затвор, који је касније претворен у заточенички логор, кроз који је прошао огроман број људи, највише цивила. Суд је указао на услове боравка у логору, о чему су свједочила лица која су тамо била затворена, сами оштећени. На основу исказа свједока, Суд БиХ је утврдио да је апелант физички и психички злостављао и на други начин нечовјечно поступао према заточеницима у намери да им нанесе велике патње и озбиљне физичке и психичке повреде, те да је својим поступцима стварао и одржавао нехуманим услове боравка у логору. Свједоци су детаљно описали начине на које су били злостављани, да није указивана љекарска помоћ онима којима је требала, као и да су услови „били ужасни“ када је у смјени био апелант, који је посебно окрутно поступао, што су детаљно описивали. Суд БиХ је апелантове радње оквалификовао као нечовјечно поступање из става 1 члана 142 КЗСФРЈ. У вези с тим је навео да је апелант над цивилима имао доминирајући положај и моћ, док су жртве биле у стању незнања и сталном страху за сопствени живот. Апелант је знао да ће својим поступцима оштећеним нанијети велике душевне и тјелесне патње, страх, али је те радње хтио и извршио. Надаље, Суд БиХ је образложио да је до закључка о апелантовој кривици дошао анализом свих проведених доказа. При томе, како је Суд БиХ утврдио, апеланта су неспорно идентификовали свједоци за предузимање свих радњи за које је осуђен, наглашавајући да се апелант издвајао по коришћењу електричне палице. Апелант је, како је суд закључио, својим радњама „у најмању руку“ доприносио одржавању услова терора, те лишавању било каквог облика хуманости услова у којима су цивили боравили дужи период, око три мјесеца. Суд БиХ је утврдио да таква поступања у погледу посљедица на физички или психички интегритет оштећених неспорно досежу потребни ниво нечовјечног поступања.

6. Одлучујући о апелантовој жалби, Суд БиХ је донио Пресуду број С1 1 К 019908 20 Крж 5 од 19. фебруара 2021. године којом је преиначио пресуду у дијелу одлуке о казни. Апелант је осуђен на осам година затвора, а у осталом дијелу пресуда је остала неизмијењена. Суд БиХ је испитао жалбене наводе одбране, која је, између осталог, за тачке пресуде (осим за тач. 1–3, 5, 13 и 16) доводила у питање закључак суда да се ради о инкриминисаним радњама које су за посљедицу имале душевне и физичке патње. Ти приговори су заснивани на чињеници да медицинска документација није уложена у спис или да је друкчија од утврђеног чињеничног стања. Суд БиХ је навео да је првостепени суд из објективно и несумњиво утврђених радњи наведених у изреци пресуде правилно извео закључак о посљедицама. Описане радње, које је апелант предузео имплицирају и посљедице које су наведене. Повреде које су утврђене код оштећених не умањује чињеница да у појединим тачкама пресуде не постоји медицинска документација или да није спроведено вјештачење о степену повреда. Према закључку Суда БиХ, непостојање медицинске документације или постојање медицинске документације којом је одбрана хтјела оспорити утврђено чињенично стање не умањује наводе оштећених свједока о претрпљеним посљедицама, нити доводи у питање њихове исказе које је суд прихватио као вјеродостојне у односу на настале посљедице. У вези с тим, Суд БиХ је указао на члан 15 Закона о кривичном поступку БиХ (у даљњем тексту: ЗКП) који прописује принцип слободне оцјене доказа. Тај принцип, како је суд навео, представља манифестацију принципа да се докази цијене, а не броје. Тај принцип, како је навео Суд БиХ, наглашава разматрање вриједности, тежине и квалитета доказа, а не њиховог квантитета, вишеструкости или природе. Суд има право да се приликом утврђивања постојања или непостојања чињеница у потпуности и цијелости ослања на доказе у облику исказа свједока. Сходно томе, непостојање материјалних доказа, медицинске документације или вјештачења о посљедицама физичког малтретирања оштећеног не умањује снагу других доказа који упућују на апеланта као починиоца кривичног дјела за које је осуђен.

IV. Апелација

а) Наводи из апелације

7. Апелант истиче да му је оспореним одлукама повријеђено право на правично суђење из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и чл. 6 и 13 Европске конвенције за заштиту људских права и основних слобода (у даљњем тексту: Европска конвенција). Апелант указује на арбитрарну примјену одредби ЗКП-а, члана 281 ЗКП-а. Апелант тврди да суд није извео доказе за закључак да су његове инкриминисане радње имале за посљедицу физичке и душевне патње. Није постојала медицинска документација, или је постојала, али је била супротна

утврђеном чињеничном стању, или свједоци нису били питани о тим околностима. Суштински, апелант указује да је из пресуде нејасно како је суд дошао до закључка да су оштећени трпјели велики страх и психичке и физичке болове јер у односу на ту чињеницу нису извођени докази. Приликом одлучивања о жалби, Суд БиХ се није изјаснио на те наводе, а одбрана је тај пропуст категорисала као битну повреду одредби кривичног поступка јер је суд погрешно примијенио одредбу члана 281 ЗКП-а. Доношење одлуке о битном елементу кривичног дјела, као што је посљедица, могуће је само на основу изведених доказа. Стога апелант оспорава закључке другостепеног суда у том дијелу. Апелант указује да се није жалио на квалитет или квантитет доказа, него је проблематизовао да докази уопште нису изведени на околност постојања посљедице, односно психичког и физичког бола код оштећених.

б) Одговори на апелацију

8. Суд БиХ наводи да је апелација неоснована и да није дошло до повреде права које апелант наводи. Такође је наведено да другостепена пресуда представља одлуку која је донесена у жалбеном поступку, а када је у питању њено образложење довољно је да се у њој упућује, односно да она садржи слагање с оцјенама нижестепеног суда. У конкретном предмету се ишло шире од наведеног става, тако да је у пресуди дат детаљан преглед разлога који су имали одлучујући значај приликом доношења одлуке. У пресуди је дато образложење о радњи извршења и произашлој посљедици.

9. Тужилаштво наводи да је апелација неоснована. Указује на свједочење свједока који су сви свједочили о свом психичком односу и посљедицама преживљавања апелантових радњи. Предложено је да се апелација одбије као неоснована.

V. Релевантни прописи

10. **Кривични закон Социјалистичке Федеративне Републике Југославије** („Службени лист СФРЈ“ бр. 44/76, 36/77 – исправка, 34/84, 74/87, 57/89, 3/90, 38/90, 45/90 – исправка)

За потребе ове одлуке користи се неслужбени пречишћени текст прописа сачињен у Уставном суду БиХ, како је објављен у службеним гласилима јер није објављен на свим службеним језицима и писмима, а који у релевантном дијелу гласи:

Члан 142. став (1)

Ратни злочин против цивилног становништва

(1) Ко кршећи правила међународног права за време рата, оружаног сукоба или окупације нареди да се изврши напад на цивилно становништво,

насеље, поједина цивилна лица или лица онеспособљена за борбу, који је имао за посљедицу смрт, тешку тјелесну повреду или тешко нарушавање здравља људи; напад без избора циља којим се погађа цивилно становништво; да се према цивилном становништву врше убиства, мучења, нечовечна поступања, биолошки, медицински или други научни експерименти, узимање ткива или органа ради трансплантације, наношења великих патњи или повреда телесног интегритета или здравља; расељавање или пресељавање или присилно однародњавање или превођење на другу веру; присиљавање на проституцију или силовања; примењивање мера застрашивања и терора, узимање талаца, колективно кажњавање, противзаконито одвођење у концентрационе логоре и друга противзаконита затварања, лишавање права на правилно и непристрасно суђење; присиљавање на службу у оружаним снагама непријатељске силе или у њеној обавештајној служби или администрацији; присиљавање на принудни рад, изгладњавање становништва, конфисковање имовине, пљачкање имовине становништва, противзаконито и самовољно уништавање или присвајање у великим размерама имовине које није оправдано војним потребама, узимање незаконите и несразмерно велике контрибуције и реквизиције, смањење вредности домаћег новца или противзаконито издавање новца, или ко изврши неко од наведених дела, казниће се затвором најмање пет година или смртном казном.

11. **Закон о кривичном поступку Босне и Херцеговине** („Службени гласник БиХ“ бр. 3/03, 32/03, 36/03, 26/04, 63/04, 13/05, 48/05, 46/06, 76/06, 29/07, 32/07, 53/07, 76/07, 15/08, 58/08, 12/09, 16/09, 93/09, 72/13, 49/17 – одлука УСБиХ, 42/18 – рјешење УСБиХ, 65/18, 22/21 – одлука УСБиХ и 8/22 – рјешење УСБиХ) у релевантном дијелу гласи:

Члан 15.

Слободна оцјена доказа

Право Суда, Тужиоца и других органа који учествују у кривичном поступку да оцјењују постојање или непостојање чињеница није везано ни ограничено посебним формалним доказним правилима.

Члан 281.

Докази на којима се заснива пресуда

(1) Суд заснива пресуду само на чињеницама и доказима који су изнесени на главном претресу.

(2) Суд је дужан савјесно оцијенити сваки доказ појединачно и у вези с осталим доказима и на основу такве оијене извести закључак је ли нека чињеница доказана.

VI. Допуштивост и меритум

12. Уставни суд утврђује да апелација испуњава услове прописане чланом VI/36) Устава Босне и Херцеговине и чланом 18 став (1) Правила Уставног суда, као и да је поднесена у року, да испуњава и остале услове допуштивости из члана 18 став (3) Правила Уставног суда те да није очигледно (*prima facie*) неоснована у смислу одредбе члана 18 став (4) Правила Уставног суда.

13. Апелант побија наведене пресуде тврдећи да су тим пресудама повријеђена његова права из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 Европске конвенције.

14. Члан II/3 Устава Босне и Херцеговине у релевантном дијелу гласи:

Сва лица на територији Босне и Херцеговине уживају људска права и основне слободе из става 2 овог члана, а она обухватају:

е) Право на правичан поступак у грађанским и кривичним стварима и друга права у вези с кривичним поступком.

15. Члан 6 став 1 Европске конвенције у релевантном дијелу гласи:

1. Приликом утврђивања његових грађанских права и обавеза или кривичне оптужбе против њега, свако има право на правичну и јавну расправу у разумном року пред независним и непристрасним судом установљеним законом.

16. Апелантови наводи о кршењу права на правично суђење своде се на тврдње о арбитрарној примјени права јер је суд прекршио одредбу према којој је његова обавеза да закључке базира само на доказима који су изведени на главној расправи. Уставни суд запажа да се наводи о повреди права суштински односе на начин како је суд примијенио материјално право, односно дошао до закључка да је апелант крив за кривично дјело ратног злочина против цивилног становништва. То због разлога што апелант указује да један елемент кривичног дјела није доказан. Апелант се жали и на утврђено чињенично стање јер наводи да је суд утврдио

страх и јаку психичку и физичку бол код свједока, а да на те околности није провео доказе или је незадовољан начином оцјене доказа.

17. У вези с апелационим наводима којима се указује на произвољну примјену материјалног права и произвољну оцјену доказа Уставни суд подсјећа да, према пракси Европског суда, у члану 6 Европске конвенције нису утврђена никаква правила о прихватљивости доказа или начину на који би се они требали оцјењивати, него је то задатак редовних судова. Европски суд за људска права (у даљњем тексту: Европски суд) процјењује само то да ли је поступак у цјелини, укључујући и начин на који су прикупљени докази, био правичан те да ли је укључио испитивање њихове наводне „незаконитости“ (види Европски суд, *Сорокинс и Сорокина против Летоније*, пресуда од 28. маја 2013. године, представка број 45476/04, тачка 110).

18. Осим тога, Уставни суд подсјећа да је, према пракси Европског суда првенствено на домаћим органима, нарочито судовима, да рјешавају проблеме тумачења домаћих закона. Европски суд истиче да не треба поступати као суд „четврте инстанце“ те да стога неће, према члану 6 став 1 Европске конвенције (којем кореспондира члан II/3е) Устава Босне и Херцеговине), доводити у питање оцјену домаћих судова, осим ако се њихова утврђења могу сматрати произвољним или „очигледно неразумним“ (види Европски суд, *Аићерић против Босне и Херцеговине*, одлука од 17. децембра 2019. године, представка број 52871/13, тачка 23 с даљњим референцама). Овакву праксу досљедно слиједи и Уставни суд у односу на одлуке редовних судова (види, између осталих, Одлуку о допустивости и меритуму број АП-4033/20 од 22. јуна 2022. године, тач. од 42 до 45 с даљњим референцама, објављену на www.ustavisud.ba).

19. Да би се утврђење чињеница и оцјена доказа од редовних судова могли сматрати произвољним на начин да су утицали на правичност конкретног поступка, погрешни закључци тих судова о одлучним чињеницама требали би бити толико очигледни да се могу окарактерисати као неспорна грешка (*manifest error*), односно „таква грешка коју ниједан разуман суд не би никада могао учинити“ (види Европски суд, *Вочан против Украјине* (бр. 2) [ВВ], пресуда од 5. фебруара 2015. године, представка број 22251/08, став 62 с даљњим референцама). Такву праксу слиједи досљедно и Уставни суд у својим бројним одлукама (види, нпр. Уставни суд, Одлука о допустивости и меритуму број АП-1111/20 од 12. јануара 2022. године, тачка 25 с даљњим референцама).

20. У конкретном случају Уставни суд запажа да је Суд БиХ у образложењу пресуде у потпуности описао процес како је кривично дјело квалификовано, те како је утврдио да су испуњени сви елементи кривичног дјела ратног злочина против цивилног становништва. Суд БиХ је образложио појединачне радње инкриминације за коју је апелант осуђен, те је утврдио услове боравка у логору и однос према заточеним лицима. Суд БиХ је у пресуди често истицао да се пресуда углавном заснива на изјавама оштећених свједока који су описали тешке услове боравка у логору, физичка премлаћивања од самог доласка у логор и друге врсте психичког и физичког злостављања. Цијенећи њихове исказе, Суд БиХ је анализирао појам „нечовјечног поступања“, навео је околности у којима су свједоци злостављани, те улогу и доминирајући положај који је апелант имао у односу на њих, о чему је дао релевантне закључке (види тачку 5 ове одлуке).

21. На основу наведеног, када се сагледа пресуда у цјелини, сасвим је јасно да је суд утврдио све елементе кривичног дјела за које је апелант осуђен. Осим тога, исте наводе које апелант износи у апелацији изнио је у жалби, о чему је Суд БиХ дао довољне и јасне разлоге. Нарочито, Уставни суд запажа да је Суд БиХ, позивајући се на члан 15 ЗКП-а, јасно навео да постојање или непостојање медицинске документације не умањује наводе свједока и оштећених о претрпљеним посљедицама, нити доводи у питање вјеродостојне исказе у погледу посљедица које су наступиле. С обзиром на наведено, Уставни суд сматра да су неосновани апелантови наводи о томе да нису изведени докази који би довели до закључка о физичком или психичком болу и страху. Уставни суд сматра да су у оспореним одлукама наведени јасни и довољни разлози како о чињеничним тако и о правним утврђењима, због чега се не може рећи да су оспорене пресуде произвољне или „очигледно неразумне“, односно да нису образложене.

22. С обзиром на све наведено, Уставни суд сматра да није повријеђено апелантово право на правично суђење из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 став 1 Европске конвенције.

23. Апелант је навео и повреду права на правни лијек јер о апелантовим жалбеним наводима није одлучено, те сугерише да се ради о „формалном“, а не о практичном правном лијеку. Уставни суд указује на то да је апелант имао на располагању правни лијек (жалбу против првостепене пресуде), који је и користио, што апелант и не оспорава. Чињеница да коришћење правног лијека није резултирало одлуком којом би апелант био задовољан не доводи ни на који начин у питање његову доступност или ефикасност. Стога, Уставни суд

закључује да неће посебно разматрати апелантове наводе о повреди права на дјелотворан правни лијек из члана 13 Европске конвенције.

VII. Закључак

24. Уставни суд закључује да нема кршења права на правично суђење из члана II/3е) Устава Босне и Херцеговине и члана 6 став 1 Европске конвенције када су редовни судови за своје одлуке дали детаљно, јасно и аргументовано образложење у погледу оцјене доказа, утврђеног чињеничног стања и закључка о постојању свих елемената кривичног дјела за које је апелант осуђен.

25. На основу члана 59 ст. (1) и (3) Правила Уставног суда, Уставни суд је одлучио као у диспозитиву ове одлуке.

26. Према члану VI/5 Устава Босне и Херцеговине, одлуке Уставног суда су коначне и обавезујуће.

Предсједник
Уставног суда Босне и Херцеговине

Мирсад Ђерман

